

smer. Če izražajo moderni v svojih umetniških delih brez strahu in sramu nenravne in ateistične tendence, čemu bi ne smel katoliški umetnik začrtati v svoja dela neizbrisen znak svoje religioznosti? To hoče tudi K. Muth. Toda njegov katolicizem ima svoj izvor bolj v čustvu kakor v razumu. Odtod njegova teorija, ki jo ponavlja vedno in vedno, da mora biti umetnik v religioznem vprašanju tolerant.

Čudno zvane tudi Muthova očitanja nasproti „Gralovcem“, češ, čemu stojite v tako očitnem boju nasproti moderni literaturi? Boj je pogubljiv za razvoj umetnosti. Stopite v ožji kontakt z moderno!

Kdor pozna moderno umetnost do njenih najglobljih tajen, bo priznal, da mora katoliški umetnik zavzeti nasproti njej polemično stališče, ako hoče ostati značajan katolik. Vse velike umetniške struje so še bile in bodo na vekomaj plod literarnih polemik, in tudi dandanes polemika ne bo oškodovala umetnosti.

Tudi za nas Slovence velja parola: ustvarimo si katoliško umetnost! Toda v estetiškem oziru nam je vzor zdrav realizem, a ne sanjava in z mitičnimi okraski olepotičena romantika, kakršno mislijo oživotvoriti „Gralovci“.

Anton Erjavec.

01960

Mlada ruska pesnica.

Na Bledu živi poleti v vili Sosnovki ruski državni svetnik g. Fišer s svojo rodbino.

Pri neki priliki mi je podarila njegova najmlajša hčerka, desetletna Anuška, tiskano knjižico svojih poezij, ki so ravnokar izšle. Ko sem jih doma pregledal, sem spoznal, da se v njih razodeva ne samo resničen in nenavaden pesniški talent, ampak da so nekatere tudi tako dovršene, da bi lahko stale v vsaki zbirki ruskih pesnikov.

Za uvod stoji droben verz na rusko domovino, ki se glasi v slovenskem prevodu:

O vzdrami se, Rusija davna,
vzdramite se, rojaki vi!
Stoji še domovina slavna
in prestol carjev še stoji.

Dokler še eno rusko srce bije,
dotlej bo naših carjev prestol stal . . .
poslednjega ko Rusa grob zakrije,
sovražnik bo Rusijo razdejal!

Potem sledi: „Posvečenje sestri Olgi in bratu Evgeniju“: „O srečna, ki sta se šolala v Rusiji; a meni, nesrečnici, je sojeno, da moram iti v gimnazij v tujem mestu (Kranj!). Povejta, kaj je življenje brez Rusije meni, rodoljubkinji, ki bi za slavo in za svojega carja rada dala življenje? —

O, ne! naj čakala bi me v Rusiji
smrt i muke, vse, kar hudega
na belem svetu more nas zadeti,
bi vendarle me vedno vleklo tja,
bi vedno si želela v domovino!

Jako lepa je tretja pesmica, v kateri opeva svojo ožjo domovino, Kavkaz.

Sramuj, Kavkáz, zdaj sam se pred seboj!
Glej, Lérmontov te nekda je opeval,
prekrasen miren, čudovit
bleščal si daleč se v snegovih,

led bil na skalnih je vrhovih,
a po pobočjih pisani aúli
je potnik mirno mimo šel,
v aúli so ga radostno sprejeli,
prijazno okrepčali in potem
na daljšo pot so sreče mu želeli.

Tudi zdaj stojiš ponosno,
namakajo pa reke te krvi,
in beli sneg, bleščeči led
z nedolžno je krvjo škropljen.
Aúli so razpadeni
in potnik ne prihaja mirni
po teh soteskah tvojih več.

Ljubka je pesmica „Slovo od Miške“ (tako se je imenovala udomačena srnica, katero so pa potem izpustili). Mnogo pesmic je prigodnic, na brata in sestro itd. Potem pride: „Na Puškina“ in „Bratje mornarji“. Kakor narodna pesem se bere pesmica: „Žalost“.

Šla sem na poljé,
trgala cvetice.
Cvetke, ve cvetice,
s krasno mi vonjavo
srce zveselite,
dušo oživite!

plavajte v vodici
v krilih srébrnih,
srce zveselite,
dušo oživite
mojo ranjeno!

Šla sem v tili gaj,
ptičke poslušala.
Ptičke, ptičice,
pridite, zapojte
pesemco veselo,
dušo oživite,
srce zveselite
moje žalostno!

Oh, nič mi ne more
več razveseliti
mrtvega srcá!
Živel je, živel,
ko živel moj mili
Aleksejušek . . .

Šla sem k rečici,
videla sem ribke.
Ribke, ribice,

Toda, šel je v bitev,
bil ubit na polju,
zdaj po tujem svetu
tavam sama jaz . . .
Ni je več utehe,
srcu mrtvemu!

Nežna je poslednja pesem v zbirki: „Kristus je vstal“. Toda mala Anuška se je že naučila tudi slovenskega jezika in je priobčila v „Zvončku“ tudi že eno slovensko pesem za poizkušnjo.

Jaz sem dvomil, da bi bili to res popolnoma njeni verzi in sem ji ta dvom tudi izrazil, kar se ji je močno zamerilo. Da bi me prepričala, mi je prinesla vse svoje zvezke in papirje, pregledal sem jih natančno. Pisani so s svinčnikom v naglici in v neredu, toda nikjer sledu kakšnega popravljanja ali tujega vpliva. Vse je bilo napisano pod trenutnimi vtiski, kakor je bilo ravno razpoloženje. Da bi me popolnoma pobila, mi je še izročila za spomin dvoje pesmic, ktere je napisala dotičnega dne skoraj pred mojimi očmi ter jih je sama naglo s strojem prepisala iz zvezka.

Dr. L. L.

01960

Naše slike.

Borilke za žensko volilno pravico na Angleškem, takozvane „suffragettes“, delajo z vsemi sredstvi, da premagajo trdovratni moški rod in si pribore vstop v parlament. Po javnih trgih nastopajo kot govornice, z godbo marširajo po ulicah z vihrajočimi zastavami, na katerih je napisano njihovo geslo: „Votes for women! — Ženskam volilno pravico!“

Ogromni lepaki naznanjajo njihove želje in na neštevilnih shodih povzdigujejo svoj glas. Kadar zboruje angleški državni zbor, prikorakajo v trumah v parlament in hočejo v zbornico. Zbornična straža je imela že hude boje z njimi, in niso odnehale, dokler jih niso vun znosili in najhujših vtaknili v zapor. Pa to „mučeništvo“ je le izpodbodlo njihovo gorečnost. Hotele so pred ministrskega predsednika Asquitha, da mu razlože upravičenost svojih teženj, a ta jih ni hotel sprejeti. Nato so pa prišle na originalno idejo. Na Angleškem je mogoče tudi človeka poslati po pošti. Zato so pa nekaj posebno jezičnih poslali po pošti z naslovom na ministrskega predsednika Asquitha. Naša slika (str. 524) nam kaže tako

MISS HARRIMAN
najbogatejša žena sveta

ljubeznivo pošiljatev. Pa doslej se niso dosegle svojega namena; angleški parlament je trdosrčen. Mi nismo nasprotniki ženske volilne pravice in priznavamo, da žena v javnosti na primeren način lahko jako koristno deluje, saj nam tudi zgodovina priča o znamenitih ženah, ki so izborno delovale v javnem življenju. Angleške suffragetke pa so s svojim neprimernim nastopom tej zahtevi modernega ženstva mnogo škodovala in izzvale mnogo satirične kritike.

Izmed najznamenitejših gorskih planot v Julijskih planinah je pač dolina Sedmerih jezer. Pričenja se nad strmo steno Komarča v obližju slapa Savice ter se razteza gori do Kanjavca. Naša slika predstavlja eno najkrasnejših točk te planote, t. j. drugo Triglavsko jezero (1610 m, str. 493), ki

leži nekako ob razpotju potov na Komarčo—Bohinj, Dedno polje—Bohinj in na Kanjavec in Pod Triglav.

Zrakoplovstvo je danes na dnevnem redu. Ves svet z napetostjo zasleduje uspehe posameznih zrakoplovcev in primerja prednosti raznih sistemov. Francoski zrakoplovec Blériot je vzletel na Dunaju pred cesarjem vpricho tristo tisoč ljudi. Vzlet se mu je izborno posrečil. Ko je pa Blériot hotel isto poizkusiti v Bukareštu, se mu je zrakoplov ponesrečil in mnogo tisoč ljudi s kraljevo rodbino vred se je moralo iznenadenih vrniti. V Curihu so priredili tekmo zrakoplovov v obliki balonov (pr. str. 516).

Severni tečaj — odkrit? „Dom in Svet“ se je že obširno bavil s poizkusi drznih mornarjev, ki so hoteli odkriti severni tečaj. Andrée in Nansen sta našim čitateljem iz prejšnjih let dobro znana. Vsi prejšnji poizkusi so se ponesrečili, letos pa je naznanil naenkrat Amerikanec Cook strmečemu svetu, da se je vrnil s severnega tečaja. Z veliko častjo je bil sprejet povsod drzni potnik. A v sredo njegovega zmagoslavja je udarila brzobjavka kapitana Pearyja, ki trdi, da je on dosegel severni tečaj in da Cook sploh tam ni bil. Peary dolži Cooka, da vara ves znanstveni svet. Zdaj vihra boj med Pearyjem in med Cookom. Cook je predložil dokaze, da je res dosegel severni tečaj, kodanjski geografski družbi, ki bo razsodila, ali gre Cooku čast, da je prvi dosegel severni tečaj? In kakšen je severni tečaj? Led in sneg brez življenja, sicer se nič tam ne vidi. Naši slikci (str. 518 in 519) nam kažeta zanimivi nebesni prikazni s severa: Polnočno sonce in pa polarno luč. V Hammerfestu se vidi polnočno sonce okoli treh mesecev na leto, na severnem tečaju pa celih šest mesecev, od 21. marca do 21. septembra. Polarna luč pa je jako različna; enkrat se prikaže kot žareč venec, drugič kot svetel trak, tretjič kot tresoč zračni val ali pa, kakor vidimo na slikci, v navpičnih žarkih.

Nadvojvoda—prestolonaslednik Franc Ferdinand se je poročil, kakor znano, s češko grofinjo Zofijo Chotek, ki jo je cesar povišal v knežji stan, letos pa jo je povišal vladar v vojvodinjo. Naša slika (str. 526) kaže visoko dvojico, ko se prvič po povišanju vojvodinje pelje na izprehod.

Izmed velikih ruskih samostanov je eden najznamenitejših Uspenski samostan v Bakčisaraju (str. 521). Zidan je v skalo na grško-tatarski način.

Spomenik Petru Velikemu, katerega sliko vidimo na strani 497., nam kaže velikega carja, kako rešuje iz morskih valov dečka, ki je v nevarnosti, da utone.

Pred kratkim smo prinesli sliko najbogatejšega moža, danes pa si ogledajo čitatelji lahko najbogatejšo ženo sveta. To je Miss Harriman (str. 526), vdova po Amerikancu Harrimanu, „kralju železnic“, ki ji je zapustil velikansko premoženje. Stara je nekaj nad šestdeset let.

